

lubelskie *Smakuj życie!*

CENTRALNY SZLAK ROWEROWY ROZTOCZA

Rozdział 5

Roztocze Zachodnie

na Zachodnie, Środkowe i Południowe. Centralny Szlak Rowerowy Roztocza Kraśnik – Hrebenne prowadzi przez Roztocze Zachodnie, Środkowe i Południowe.

Roztocze Zachodnie ciągnie się od Kraśnika po Szczepieszyn i Zwierzyniec. Pokrywa go gruba warstwa lessu, który zalega na kredowych skałach wapiennych. Występują tu liczne, długie i głębokie na 20 metrów wąwozy, których zbocza porośnięte są grądami. Najbardziej efektowne i malownicze sieci wąwozów występują między Batorzem i Tuobinem oraz w tzw. Piekiełku pomiędzy Szczepieszynem a Kawęczynkiem. Najwyższe wzniesienie Roztocza Zachodniego to Dąbrowa (343 m n. p. m). Dla Roztocza Zachodniego charakterystyczne są również faliste krajobrazy pól uprawnych, tworzące tzw. „szachownice pól”

Roztocze Środkowe

Centralny Szlak Rowerowy Roztocza o długości 187,6 km prowadzi przez najciekawsze miejsca Roztocza.

Roztocze jest krainą położoną między Wyżyną Lubelską a Kotliną Sandomierską. Ciągnie się wąskim pasmem wzniesień o szerokości od 12 do 35 km i długości 185 km od Kraśnika do Lwowa, z czego w Polsce znajduje się ok. 110 km. Roztocze leży w obszarze dzielącym stare utwory geologiczne platformy wschodnioeuropejskiej od młodszych utworów Europy Zachodniej. Jest wciąż aktywne geologicznie, podnosi się ok. 2 mm na rok. Budowa geologiczna i różnorodność krajobrazu stały się podstawą podziału Roztocza

z wyrażnymi progami miedz, zapobiegających erozji. Różnorodność i bogactwo przyrodnicze tych ziem były powodem utworzenia Szczepieszynskiego Parku Krajobrazowego.

Roztocze Środkowe – wapienno-piaszczyste z kulminacją 387 m n.p.m (Wapielnia) rozciąga się pomiędzy Zwierzyniec a Tomaszowem Lubelskim. Jest to kraina o wyjątkowo urozmaiconej rzeźbie terenu. Wapienne wzgórza porośnięte wspaniałymi lasami z enklawami pól uprawnych przeplatają się z dolinami. Cha-

rakterystyczną cechą regionu są wzgórza ostańcowe. Wyjątkowo atrakcyjna jest krawędziowa część Roztocza Środkowego i Równiny Biłgorajskiej. W korytach płynących tu rzek wytworzyły się kaskady wodospadów zwanych potocznie szumami. Są one najbardziej widoczne na rzekach Sopot i Tanew.

Roztocze Południowe znajduje się w znacznej części na terenie Ukrainy. W Polsce zajmuje powierzchnię 320 km², z czego tylko 80 km² w województwie lubelskim. Jest to obszar o dużym zróżnicowaniu rzeźby.

Najbardziej charakterystycznymi elementami rzeźby terenu są licznie występujące ostańce, których wysokość dochodzi do 390 m n. p. m (Krağły Goraj, Długi Goraj i Wielki Dział). Kraina ta porośnięta jest lasami mieszanymi z naturalnymi fragmentami buczyny karpackiej. Niezwykłego uroku dodają krajobrazowi tych ziem zabytkowe cerkwie, kościoły, synagogi, kamienne krzyże i figury przydrożne. Na tym obszarze najlepiej widać, że Roztocze to nie tylko granica geologiczna pomiędzy Europą Zachodnią i Wschodnią, ale również pogranicze kultur. O burzliwej historii tej ziemi świadczą liczne pomniki i cmentarze przypominające powstanie styczniowe, kampanię wrześniową 1939 r., walkę partyzancką podczas II wojny światowej i okres powojenny.

Szlak poprowadzony jest głównie drogami utwardzonymi, ale zdarzają się również odcinki piaszczyste. Wybór trasy podyktowany był lokalizacją atrakcyjnych obiektów, bądź względami bezpieczeństwa przy przecięciu trasy z drogami o większym natężeniu ruchu.

Kraśnik

37 tysięczne miasto powiatowe, położone nad Wyżnicą przy dawnym szlaku handlowym ze Śląska do Włodzimierza i Kijowa. We wczesnym średniowieczu Kraśnik stanowił centrum dużego zespołu osadniczego. W 1377 r. Ludwik Węgierski nadał mu prawa magdeburskie i ofiarował z okolicznymi dobrami Iwanowi i Dymitrowi z Goraja. Największy rozkwit miasta nastąpił pod władzą Tęczyńskich, którzy ufundowali piękny ko-

Roztocze Południowe

Storczyk obuwik

ściół pw. Wniebowzięcia NMP oraz klasztor, do którego sprowadzili kanoników regularnych. Klasztor, do czasu kasaty po powstaniu styczniowym był ważnym ośrodkiem kultury (szkoła parafialna, bardzo cenne zbiory biblioteczne). Od 1590 r. Kraśnik był własnością Zamoyskich. Miasto posiadało cechy obronne: zamek na wzgórzu, mury i fosę. Najazd Kozaków w 1648 r. oraz „potop szwedzki” spowodowały upadek miasta. W XVIII i XIX w. było ono wielokrotnie niszczone przez pożary. W 1878 r. Kraśnik stracił prawa miejskie, które odzyskał w 1918 r. Do aktywizacji gospodarczej miasta przyczyniła się budowa linii kolejowej i fabryki amunicji w ramach COP. W okresie międzywojennym stacjonował tu 24 Pułk Ułanów, znany z kampanii w 1939 r. W Kraśniku działa Muzeum Regionalne oraz jego filia – Muzeum 24 Pułku Ułanów.

Warto zobaczyć:

- Późnogotycki kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia NMP, z pięknym, zabytkowym wystrojem wewnątrz oraz przyległe barokowe budynki klasztoru;
- Zabytkowy układ urbanistyczny z rynkiem oraz układem ulic;
- Barokowy przyszpitalny kościół p.w. św. Ducha oraz drewniane budynki szpitala;
- Wzgórze zamkowe (miejsce po zamku Zamoyskich z XVII w.) z zachowanymi zarzysami fos;
- Dwie synagogi z XVII i XVIII w.

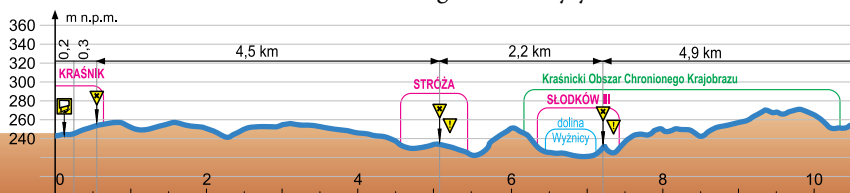
Stróża

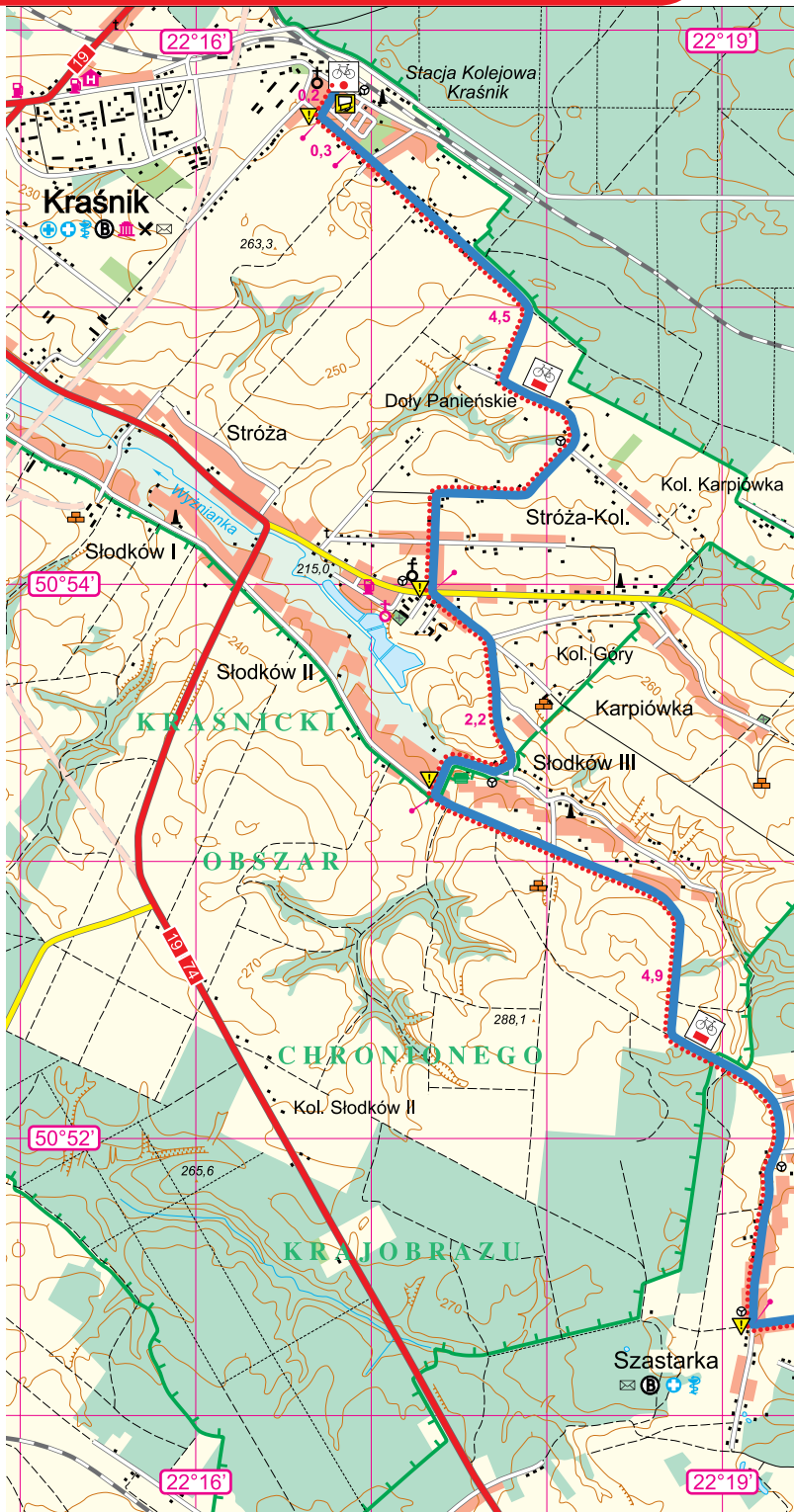
Pierwsze wzmianki o Stróży mówiące o parafii pochodzą z 1260 r. W okresie państwa Piastów pełniła rolę strażnicy na szlaku handlowym na Ruś. Od 1604 r. znajdowała się tu siedziba klucza

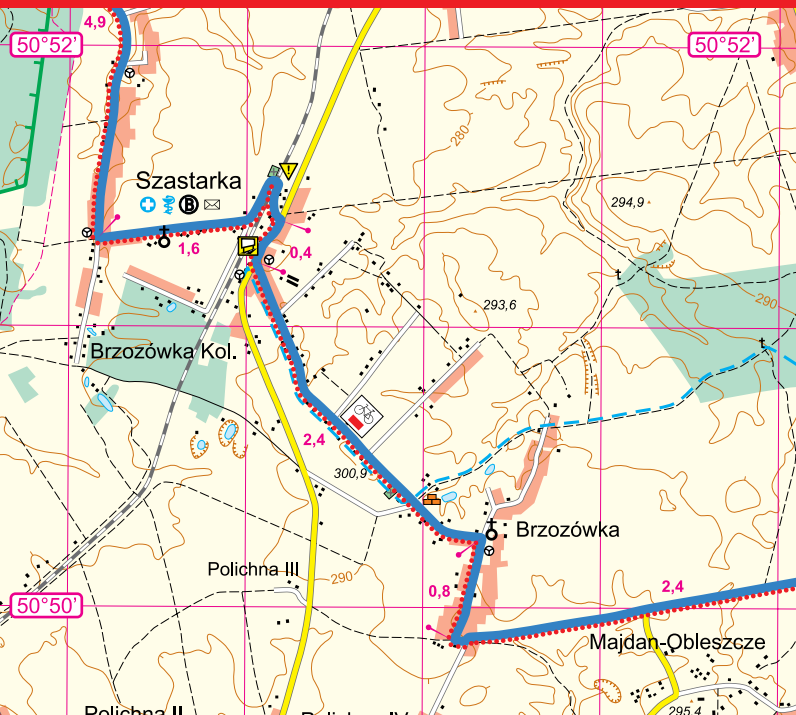

Stróża, pomnikowy jawor

Ordynacji Zamojskiej. Do dziś czytelne są ślady pełnionych funkcji: zachowany częściowo drzewostan parku dworskiego, budynki gospodarcze i administracyjne, młyn, kompleks stawów oraz barokowa kaplica pw. Św. Trójcy na wzgórzu malowniczo wkomponowana w dolinę Wyżnicy. Budowla wzniesiona w latach 1766-67 z fundacji Teresy z Michowskich Zamoyskiej stanowi rzadki przykład budowli sakralnej założonej na planie trójkąta. Przed kaplicą rośnie potężny okaz jawora. Na rozstaju znajduje się stary krzyż morowy, z którym wiąże się legenda o ukrytych skarbach.

Kraśnicki Obszar Chronionego Krajobrazu

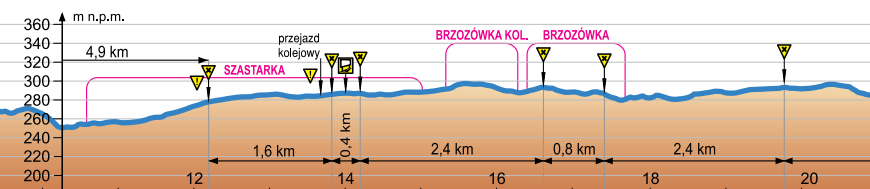
Opis znajduje się na str. 110.

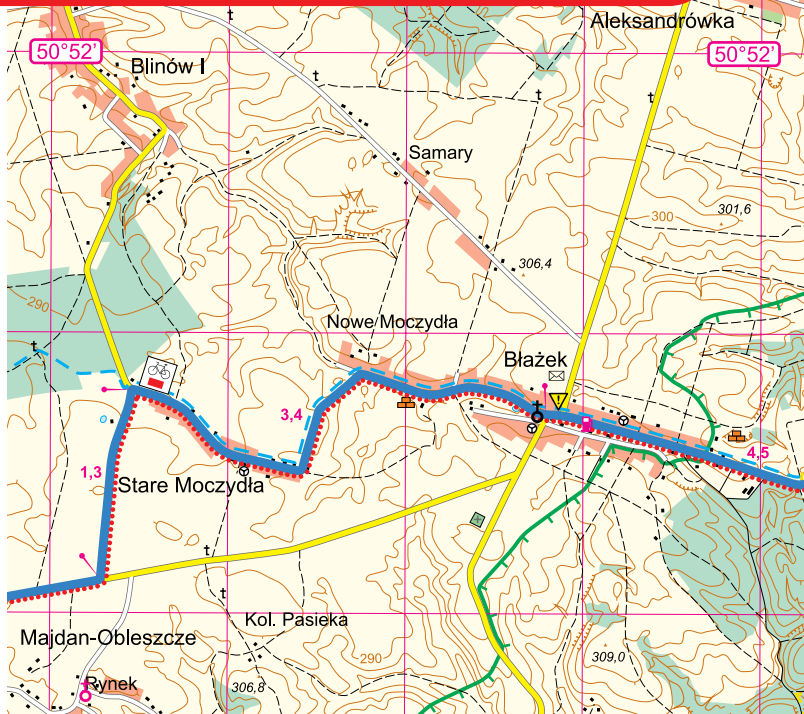
Źródła Wyżnicy (Wyżnianka)

Wyżnica to prawobrzeżny dopływ Wisły o długości 43 km. Źródło Wyżnicy, podobnie jak większość źródeł Wyżyny Lubelskiej i Roztocza ma charakter szczelinowo-warstwowy. Krystalicznie czysta woda o niemal stałej temperaturze zbliżonej do średniej temperatury roku w okolicy (8°C) wydostaje się z wapiennego rumożu licznymi wypływami. Dolina Wyżnicy, ma naturalny charakter koryta rzecznej, zachowały się tu naturalne zbiorowiska roślinne. W wodach Wyżnicy występują: płoć, lin, karaś i szczupak. W górnym i środkowym odcinku dolina Wyżnicy jest asymetryczna. Jej lewe zbocze zbudowane z lessów jest bardziej strome niż prawe zbudowane ze skał wapiennych. W czasie okupacji, przy regulacji rzeki, pracowali więźniowie z obozów pracy w Józefowie.

Okolice Szastarki i Błażka

Obszar ten to jedna z największych pustek wodnych w Polsce (odległość do najbliższej rzeki przekracza 6 km). Wody opadowe mają tu dogodne warunki wsiąkania, dzięki lessom oraz silnie spękanym skałom kredowym. Zanim zbudowano wodociągi, zaopatry-

wano się w wodę z bardzo głębokich studni. Kilka już nieużytkowanych, można zobaczyć przy trasie.

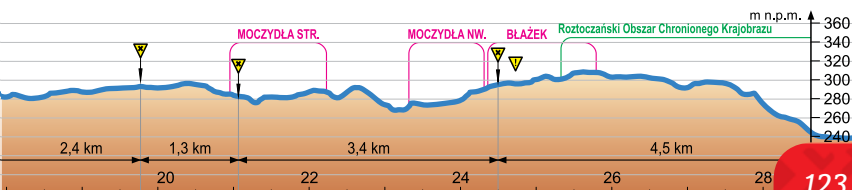
W Szastarce szlak przecina linię kolejową, wybudowaną w okresie międzywojennym. W czasie wojny stacja w Szastarce była punktem strategicznym: miejscem bitwy z Niemcami we wrześniu 1939 r. a w czasie okupacji celem akcji partyzanckich. Szastarka (wcześniej Annutów), Moczydła i Błażek (dawniej Majdan Batorski) w swych początkach były niewielkimi osadami śródlęsnymi powstałymi w wyniku XVIII wiecznej akcji osadniczej Zamoyskich. W okolicznych lasach występują skupiska modrzewia na granicy naturalnego zasięgu. W Błażku mieszka ludowy rzeźbiarz p. Zbigniew Jagieło.

Batorz

Powstał ok. XI w. przy grodzisku z przełomu VII i VIII wieku strzegącym szlaku ze Śląska na Ruś. Grodzisko usy-

Batorz, grób Marcin Borelowski „Lelewela”

Batorz, kościół
pw. Stanisława Biskupa

tuowane było w dogodnym do obrony miejscu: w pobliżu jednego z najwyższych wzniesień Roztocza Zachodniego – Sowiej Góry (310 m. n.p.m.), na stromym zboczu doliny Poru. Obecnie znajduje się tu cmentarz, ale nadal widoczne są fosy i wały obronne. W pobliżu Sowiej Góry 7.09.1863 r. odbyła się krwawa bitwa powstańców dowodzonych przez Marcina Borelowskiego „Lelewela” z wojskami carskimi. Zginął w niej Borelowski i 30 powstańców. Na uwagę zasługuje Izba Regionalna mieszcząca się w Gminnym Ośrodku Kultury gromadząca pamiątki z przeszłości miejscowości, zbiory geologiczne, etnograficzne oraz stare przedmioty codziennego użytku.

Warto zobaczyć

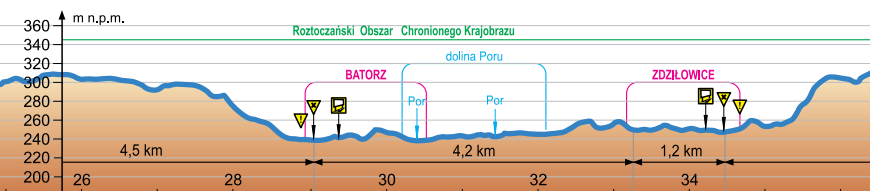
- Kościół parafialny pw. Stanisława Biskupa, wzniesiony w latach 1881-83, w ołtarzu obraz patrona z 1891 r. pędzla Gersona, polichromia 1929 r.;
- Pomnik ofiar II wojny światowej;
- W lesie obelisk i kopiec ku czci Marcina Borelowskiego „Lelewela”;
- Przy drodze do wsi Zdziłowice pomnik Józefa Piłsudskiego.

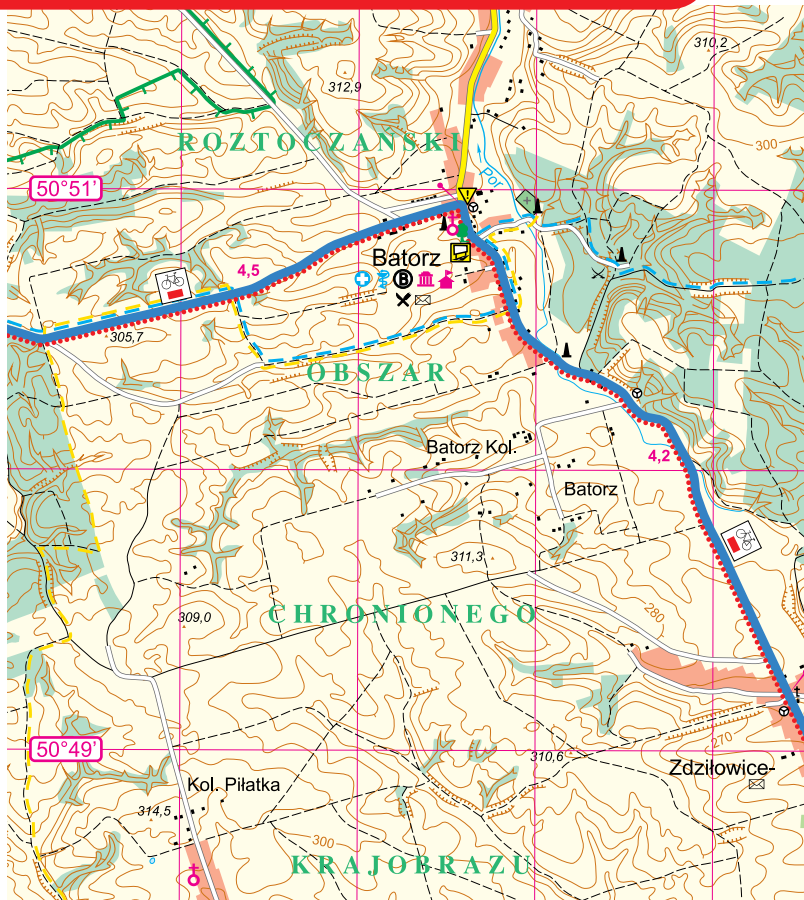
Zdziłowice

Jedna z najstarszych miejscowości Roztocza Zachodniego należąca do klucza batorskiego Ordynacji Zamojskiej. Wzmiankowana w 1377 r. w dokumencie królewskim nadającym dobra batorskie Dymitrowi z Goraja. W latach międzywojennych rozwinęła się tu spółdzielczość. Na cmentarzu znajduje się pomnik upamiętniający 150 mieszkańców poległych podczas okupacji. W Zdziłowicach żywe są tradycje i obrzędy ludowe. Ciekawostką jest także zabytkowe budownictwo drewniane.

Dolina Poru

Między Batorzem a Zdziłowicami szlak prowadzi doliną Poru. Por bierze początek w Batorzu, u stóp wzgórza zwanego Zamkowym, na wysokości 235 m n.p.m. Dawniej źródła Poru znajdowały

się w Zdziłowicach. Ciekawostką może być fakt, że wody podziemne w górnym odcinku Poręby znajdują się poniżej poziomu rzeki. Przypuszcza się, że ma to związek ze zmianą zasobności poziomów wodonośnych, a także ruchami wznoszącymi Roztocza na skutek czego następuje powiększanie szczelin i obniżanie się poziomu wód podziemnych.

Otrocz

Jest to jedna z nielicznych wsi, w której znajdują się naturalne zbiorniki wody powierzchniowej, stawy o genezie sufozyjnej. Wieś wyróżniająca się wielokulturową tradycją wynikającą z pogranicznego charakteru tych terenów w przeszłości i osiedlania się tu ludności ruskiej. W 1750 r. postawiono tu pierwszą drewnianą cerkiew dla unitów, która została zastąpiona nową, prze-

Zdziłowice, kamieniołom

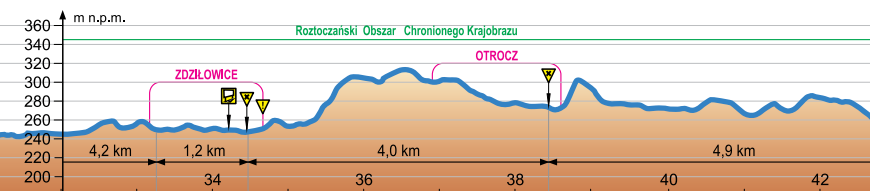
mianowaną w 1875 r. na prawosławną. Od 1918 r. jest to kościół rzymskokatolicki. W 1928 r. kopuły cerkwi zastąpiono wieżą. W ołtarzu głównym zachował się fragment ikonostasu. Na cmentarzu nieliczne nagrobki świadczące o przynależności wyznaniowej dawnych mieszkańców wsi. We wsi znajduje się pomnik ku czci pomordowanych przez hitlerowców mieszkańców Otroczy.

Miłek wiosenny

Chrzanów

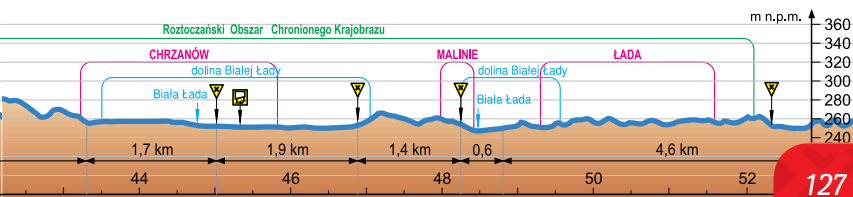
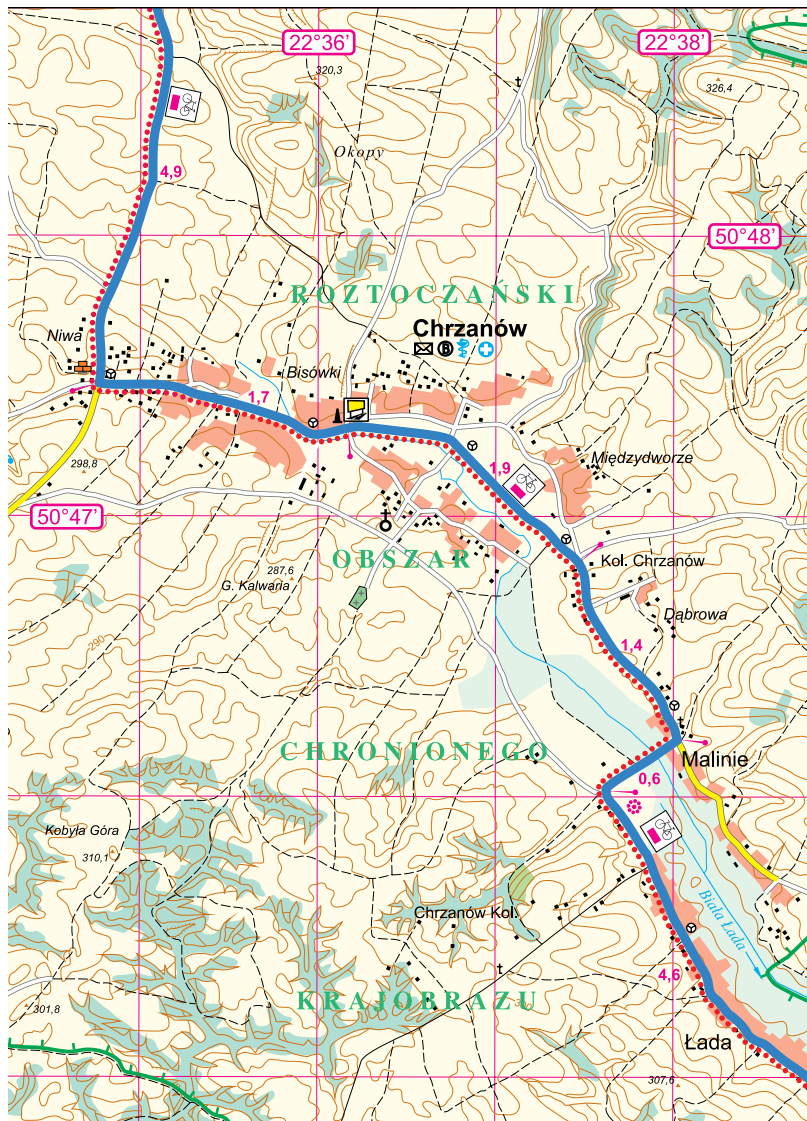
Wieś istniała już w XIV w. Jej nazwa prawdopodobnie wywodzi się od słowiańskiego imienia Chrzan. Podobnie jak Batorz i Otrocz pojawia się w dokumentach z 1377 r. jako wieś nadana Dymitrowi z Goraja przez Ludwika Węgierskiego. W 1508 r. Chrzanów otrzymał prawa magdeburskie a w połowie XVI w. nastąpił podział wsi na dwie części: Chrzanów Ordynacki, zakupiony przez Zamoyskiego oraz Chrzanów Szlachecki, należący do Gorajskich. Przez lata kilkakrotnie zmieniały właścicie-

li, co wpłynęło na różnice w rozwoju miejscowości i zamożności mieszkańców, na korzyść Chrzanowa Ordynackiego, w której istniał folwark, karczmy, browar. Okolice Chrzanowa znane są z tradycji pszczelarskich oraz uprawy lnu („lniane zagłębie”). Lniane zniwa rozpoczynają się w lipcu.

Warto zobaczyć

- Kościół drewniany, 3-nawowy pw. św. Jacka z 1932 r.

Roztoczański Obszar Chronionego Krajobrazu

Roztoczański Obszar
Chronionego Krajobrazu

Goraj, kościół pw. św. Bartłomieja

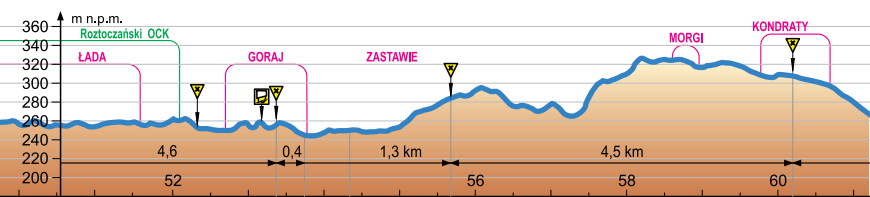

Goraj, zalew

Na odcinku od Błażka do Goraja (26 km), trasa prowadzi przez Roztoczański Obszar Chronionego Krajobrazu. Utworzono go w 1996 r., na powierzchni 20 tys. ha. Obejmuje cenne przyrodniczo i atrakcyjne krajobrazowo tereny lessowego Roztocza Zachodniego.

Goraj

To stara osada założona przez Dymitra z przydomkiem „z Goraja” prawdopodobnie w 1373 r. W 1379 roku istniała tu już parafia. Gorajscy zarządzali w Goraju do 1508 roku, wtedy to dobra ich przejął Mikołaj Firlej z Dąbrowicy. Za czasów Firlejów powstał tu zbór kalwiński, który przetrwał do pocz. XVII w. Do 1595 r. Goraj wraz z przyległymi ziemiami miał wielu właścicieli. W 1595 roku Rojanowski sprzedał dobra gorajskie Janowi Zamoyskiemu, który wcielił je do ordynacji. Goraj był lokalnym ośrodkiem rzemieślniczym. Mieścił się tu cech tkacki, kuśnierski, szewski, działali nawet sukiennicy. Była to osada drewniana, rynek otaczały drewniane domy z podcieniami, jedne z ładniejszych w południowej Lubelszczyźnie. Zabudowa ta spłonęła podczas I wojny światowej. Fragmenty drewnianej zabudowy z 1795 r. pozostały przy ul. Kościelnej i Nadrzecznej. Goraj, jak wiele innych miasteczek na Lubelszczyźnie, utracił prawa miejskie po powstaniu styczniowym, których nie udało mu się już odzyskać.

Szczepreszyński
Park Krajobrazowy

Warto zobaczyć:

- Zabytkowy kościół parafialny pw. św. Bartłomieja, wybudowany w latach 1779-82 z dzwonnica i murami.

Dolina Białej Łądy

Między Chrzanowem a Gorajem trasa biegnie doliną Białej Łądy, dopływem Tanwi. Źródła rzeki koło Malinia należą do najwydajniejszych na Roztoczu. Koryto rzeki nie zachowało swojego naturalnego charakteru na skutek regulacji prowadzonych, już od okresu międzywojennego.

Hosznia Ordynacka

Wieś położona w pobliżu dużego kompleksu leśnego, w sąsiedztwie Wzgórza Łysiec (Diabla Góra 325,8 m n. p. m, gdzie w czasie działań II wojny światowej był leśny schron o nazwie „Fort IV” – kryjówka dowództwa 9 Pułku Piechoty AK Ziemi Zamojskiej (kwartera Hieronima Dekutowskiego – „Zapory”).

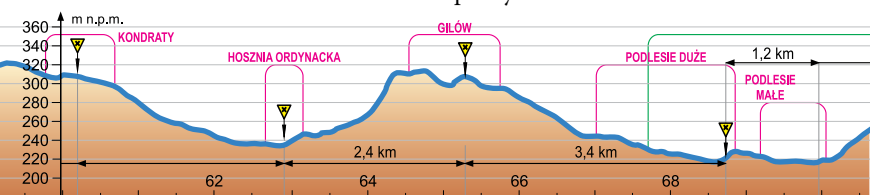
Szczepreszyński Park Krajobrazowy

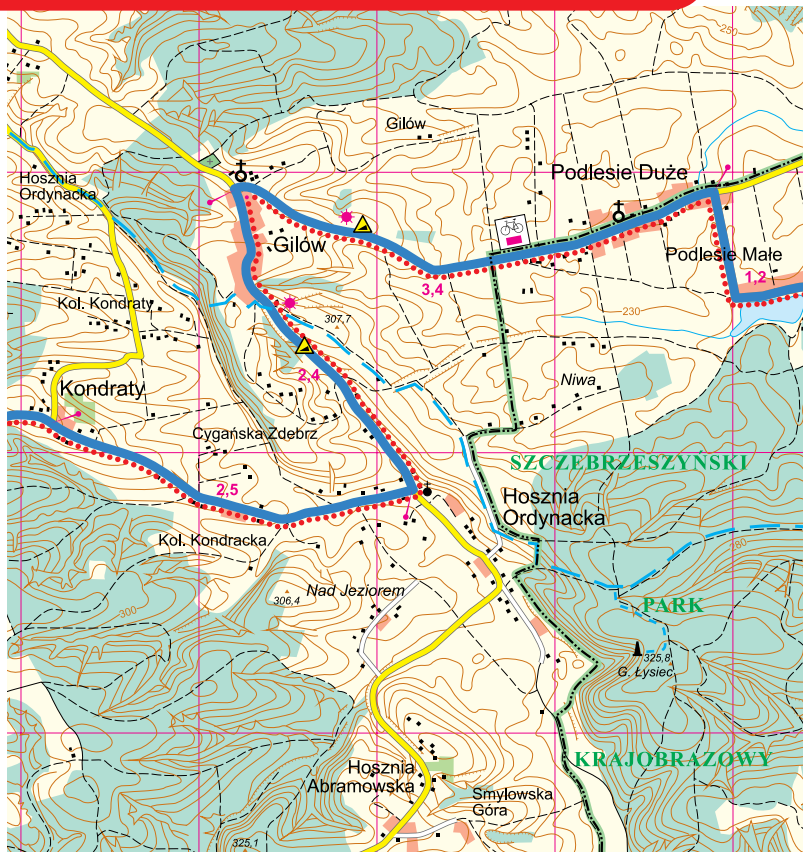
Został utworzony w 1991 r., na powierzchni 20 209 ha. Prawie w całości leży we wschodniej części Roztocza Zachodniego, na dwu garbach rozdzielonych szeroką, wypełnioną torfami, doliną rzeki Gorajec. Park oddziela od wschodu malownicza dolina rzeki Wieprz, która jest jednocześnie granicą Roztocza Zachodniego i Środkowego. Wzniesienia przekraczają wysokość 320 m n.p.m., a deniwelacje osiągają 100 m.

SzPK, wąwóz lessowy

Wzgórza pokryte są grubą warstwą lessu a zbocza wzniesień rozcina gęsta sieć wąwozów. Wysoczyzny i wzgórza pozbawione są cieków, woda pojawia się tu w wąwozach i głębocznicach po intensywnych opadach. Roślinność parku jest bogata. Na zboczach wzniesień i w głębokich jarach występuje buczyna karpacka, a w niższych partiach zboczy i obniżeniach między wzniesieniami – bór jodłowy. Nasłonecznione stoki pokrywa roślinność kseroter-

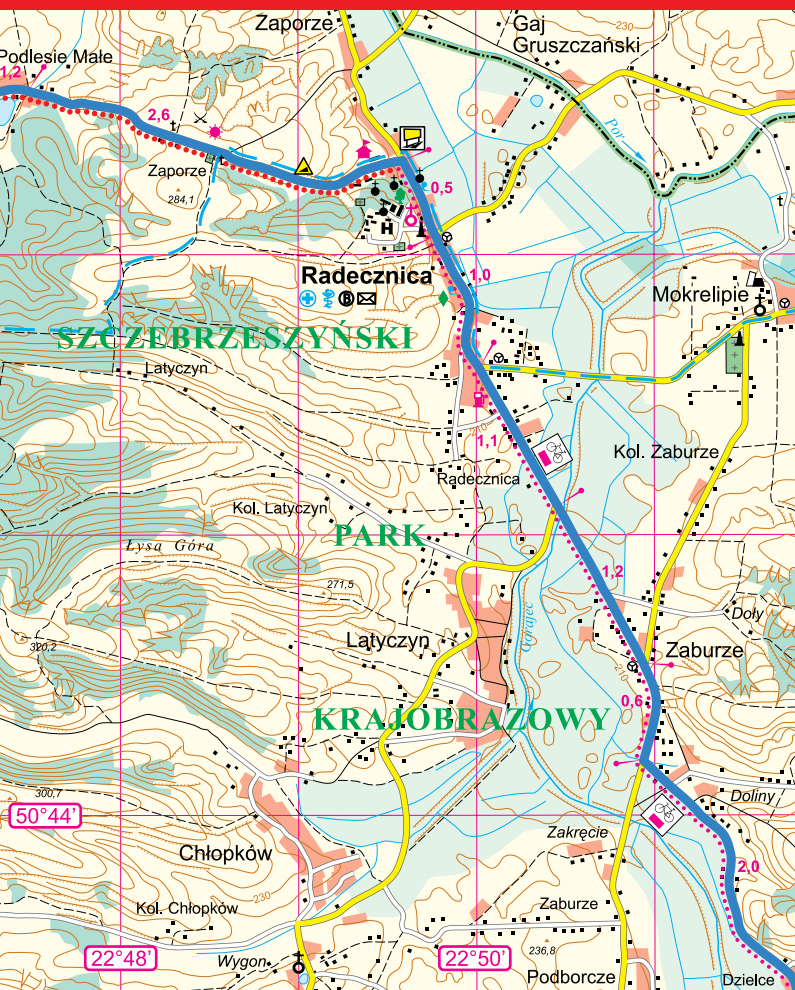

miczna (sucholubna). Największe ich powierzchnie można spotkać w okolicy Kawęczynka i na południowy zachód od Szczbrzeszyna. Ciekawostką parku są rośliny ciepłolubne, wśród których są gatunki rzadkie, takie jak: pluskwica europejska, szczodrzeńiec ruski, miódunka miękkowłosa, zawilec wielkokwiatowy, dzwonek syberyjski, powojnik prosty. Swoje stanowiska mają tu też rośliny pochodzenia górskiego, takie jak: paprotnik kolczysty, paprotnik Brauna, zanokcica skalna, czyściec gruczołowaty i szaflwia lepka. W lasach napotkać można stanowiska gwiezdniczy wielkokwiatowej, jaskra kaszubskiego, marzanki wonnej, kosmatki owłosionej, szczodrzeńca zajęczego. Fauna Parku jest nie do końca odkryta. Szacuje się, że występuje tu około 80 gatunków ptaków, wśród nich do rzadszych należą: gołębiarz, krogulec, puszczyk, płomykówka, krwawodziób. W dolinie Gorajca licznie gnieździ się bocian biały.

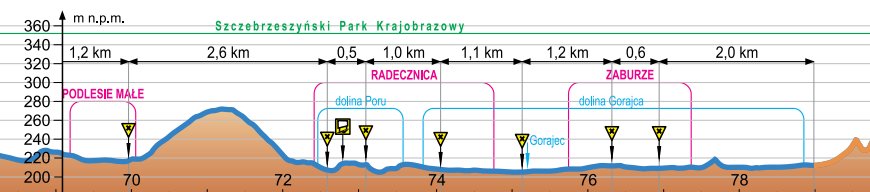
SzPK, kwitnące zawilce

Radecznica, kaplica św. Antoniego

Radecznica

Jest to stara osada, założona w IV w. p.n.e. przez ludy przybyłe z południa, zajmujące się uprawą roli. Świadczą o tym liczne stanowiska archeologiczne w dolinie rzeki Gorajec. Osadnictwo rozwinęło się w średniowieczu. Przybyli tu Dułębowie, Bużanie, Wołynianie. Powstawały wtedy wielkie grody – ośrodki władzy plemiennej, m. in. Sąsiadka

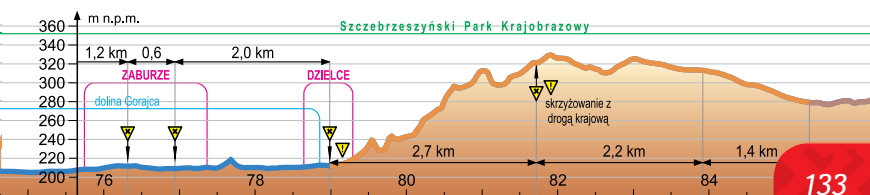

(położona na pn. od szlaku). Od 1403 roku do końca XV wieku Radecznicza była własnością Latyczyńskich. Od 1564 roku władła nią szlachta lenna wobec panów szczepieszynskich. W 1593 roku Radecznicza wraz z całą włością szczepieszynską została włączona do utworzonej przez Jana Zamoyskiego ordynacji. W 1660 r. darowana bernardynom. W 1760 powraca do Zamoyskich. Obecnie Radecznicza znana jest jako miejsce kultu św. Antoniego. Święto odpustowe z pielgrzymkami 1-2 czerwca.

Warto zobaczyć:

- Zespół klasztorny oo. bernardynów, a w nim: kościół pw. św. Antoniego Padewskiego, murowany w latach 1684-1693 z dwu wieżową fasadą. Do kościoła prowadzą zadaszone schody rozpoczynające się bramą wejściową. Wokół klasztoru rozciąga

się park z tzw. „Laskiem św. Antoniego” i cmentarz, gdzie znajdują się murowane kaplice oraz pomnikowe lipy, dęby i klon. (tel. 084 681-80-15, www.bernardyni.ofm.pl/klasztor/radecznic);

- Kaplicę drewnianą „na wodzie” p.w. św. Antoniego, wybudowaną w 1824 roku.

Szczebrzeszyn

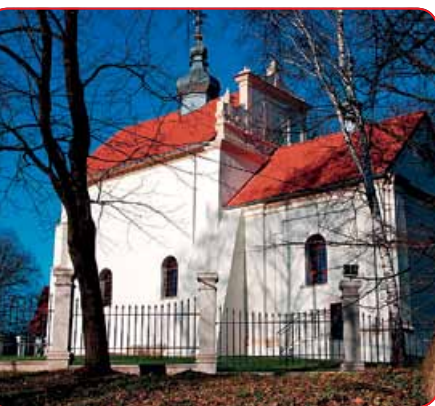
Szczebrzeszyn, wnętrze kościoła pw. św. Katarzyny

ry. Również w XVIII wieku Szczebrzeszyn często niszczyły wojny i pożary. W 1811 r. przeniesiono tu Akademię Zamojską. W 1863 r. mieszkańcy brali czynny udział w powstaniu styczniowym. Podczas okupacji hitlerowcy wymordowali ludność żydowską (rozstrzelano

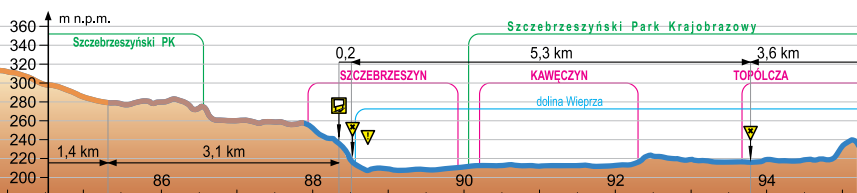
„W Szczebrzeszynie chrząszcz brzmi w trzcinie i Szczebrzeszyn z tego słynie,” tak napisał poeta – Jan Brzechwa. Szczebrzeszyn to zapewne jeden z grodów czerwieńskich, przy szlaku handlowym z Kijowa do Krakowa. Był własnością Dymitra z Goraja, następnie Jana Amora Tarnowskiego i hrabiów Górków. W 1593 r. Szczebrzeszyn wraz z 28 wsiami poddanych i 7 wsiami lennymi przeszedł w ręce Jana Zamoyskiego. W ordynacji był centrum włości, a następnie centrum klucza dóbr. W XVII w. miasto napadali Szwedzi, Turcy i Tata-

Warto zobaczyć:

- Kościół parafialny pw. św. Mikołaja z początku XVII w., w stylu renesansu lubelskiego. Wyposażony w renesansowe ołtarze, ciekawą ambonę i obrazy z XVII w. (Św. Rodziny, Jezusa nauczającego w świątyni, Matki Bożej z Dzieciątkiem, św. Jana Kantego);

Szczebrzeszyn, cerkiew prawosławna pw. Zaśnięcia Matki Boskiej

- Kościół p.w. św. Katarzyny, z początku XVII w. trzynawowy, w stylu renesansu lubelskiego. Najcenniejszy obraz przedstawia Matkę Bożą Bonifraterską. Na przełomie XIX i XX w. znajdował się w posiadaniu wyznawców prawosławia. Obok klasztor pofranciszkański z tego samego okresu, obecnie szpital;

Szczepieszyn, kirkut

- Kaplicę pw. św. Leonarda (na cmentarzu), neogotycką, jednonawową z dwoma zakrystiami i kryptą, z drewnianym neogotyckim ołtarzem z obrazem św. Leonarda opata i neogotycką amboną;
- Cerkiew prawosławną pw. Zaśnięcia Matki Boskiej z poł. XVI w.;
- Dawną synagogę, obecnie dom kultury. Obiekt w stylu renesansowym przykryty łamanym dachem polskim. We wnętrzu zachowały się żydowskie symbole i fryz arkadowy w formie stiuków, kirkut (przy ul. Cmentarnej) Zachowało się tu ok. 380 macew. Najstarsze, dające się odczytać inskrypcje pochodzą z XVIII w.;
- Ratusz z 1840 r., oraz kilkakrotnie przebudowywany młyn wodny wzniesiony przez Ordynację na początku XX w.;
- Pomnik Chrząszcza.

Zwierzyniec

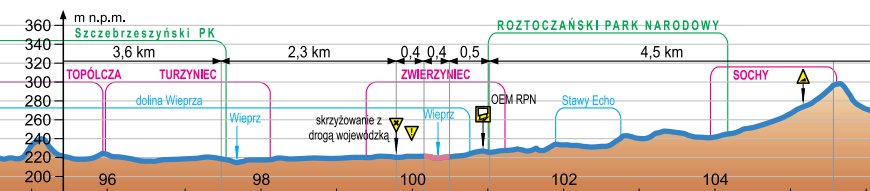
Miasto położone na pograniczu Roztocza Zachodniego i Środkowego w dolinie rzeki Wieprz, na wysokości 225 m n.p.m.

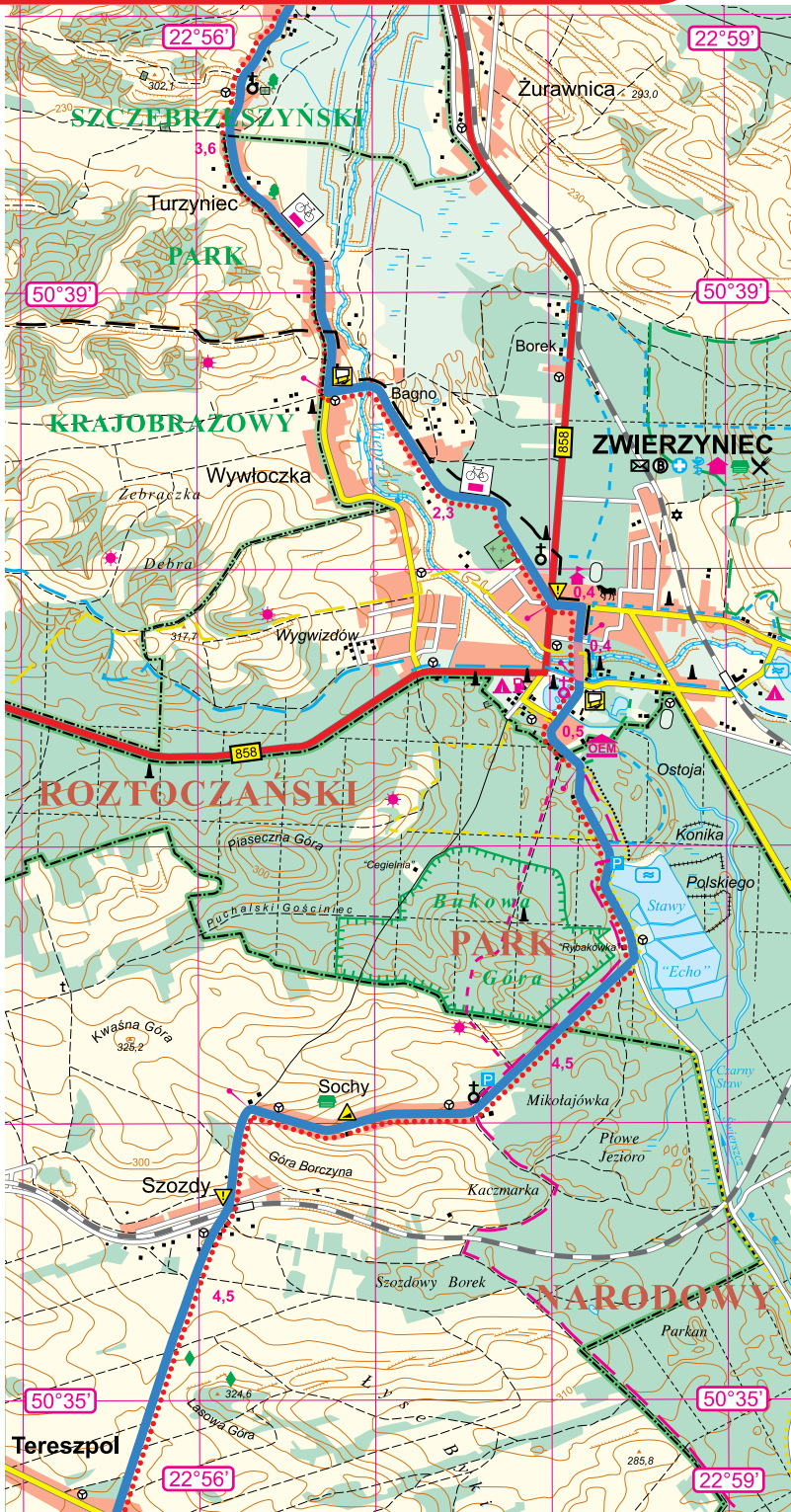
Dzieje Zwierzynca sięgają końca XVI w. W 1589 r. została zatwierdzona przez Sejm Rzeczypospolitej Ordynacja Zamojska – wielki, niepodzielny majątek będący własnością Jana Zamoyskiego, kanclerza i hetmana wielkiego koronnego. W 1593 roku ordynat Jan Zamoyski nabył włość szczeczerską. W jej lasach, u stóp Bukowej Góry wybudował obszerny modrzewiowy dwór otoczony ogrodem, a w części puszczy urządził „zwierzyniec”. Sprowadził tu m.in. żubry, łosie a także dzikie koniki leśne – tarpany. Dwór odwiedzali królowie: Władysław IV, Jan Kazimierz, Michał Wiśniowiecki. Za Jana Sobiepana, III ordynata, w sąsiedztwie willi powstał staw z czterema wyspami. Na jednej z nich stanął barokowy kościół „na wodzie” ufundowany przez Tomasza Antoniego i Teresę Aniełę

Zamoyskich. Pod koniec XVIII w. w sąsiedztwie dworu zostały wzniesione cztery klasycystyczne oficyny (obecnie mieści się w nich Zespół Szkół Drzewnych i Ochrony Środowiska im. Jana Zamoyskiego). W początku XIX w. znalazł tu swoją siedzibę Zarząd Ordynacji Zamojskiej. Zwierzyniec stał się osadą urzędniczą. W tym czasie następował też jego intensywny rozwój przemysłowy. Powstał zakład mechaniczny (1804), nowy browar (1806), gorzelnia (1832) a później fabryka wy-

RPN, staw Echo

Zwierzyniec, dawna rezydencja plenipotenty

robów drzewnych i stolarnia. Jako osada urzędnicza istniał Zwierzyniec do 1944 r. Do dziś zachował charakter osady ogrodu.

Warto zobaczyć:

- Barokowy kościół na wodzie pw. św. Jana Nepomucena wzniesiony w latach 1741-1747. We wnętrzu polichromia wykonana przez Łukasza Smuglewicza z II poł. XVIII w.;
- Współczesny kościół pw. Matki Bożej Królowej Polski. Znajduje się tu ściana Pamięci Narodowej. W miejscu tym był obóz przejściowy, założony przez hitlerowców w 1940 r.;

Zwierzyniec, kościół na wodzie

- Park miejski z ciekawymi okazami drzew, oraz kamień – pamiątka plagi szarańczy z 1711 r;
- Dawną rezydencję pleniopota z 1890 r., obecnie siedziba dyrekcji RPN;
- Budynki klasycystyczne dawnego Zarządu Ordynacji Zamojskiej z I poł. XIX w.;
- Browar, wzniesiony w latach 1802-1804.

Rostoczański Park Narodowy

Florianka, Izba Leśna

Utworzony został w 1974 r. na obszarze 8 482,83 ha, z czego 95,5% zajmują lasy. Najcenniejsze z nich to bór jodłowy i buczyna karpacka. Gatunkami dominującymi w parku jest sosna a także

jodła i buk, które mają tu granicę zwartego występowania. Flora Parku jest bogata i różnorodna. Spośród ponad 700 gatunków roślin naczyniowych spotkać w nim można roślinność typowo nizinną a także gatunki górskie (tojad dziobaty, żywiec gruczołowaty), północne (zimoziół północny), południowowschodnie (pluskwica europejska, powojnik prosty) oraz atlantyckie (rosiczka pośrednia, widłak torfowy). W Parku występuje 45 gatunków objętych ochroną (czosnek niedźwiedzi i siatkowaty, zawilec wielkokwiatowy, rosiczki, storczyki wraz z najpiękniejszym – obuwikiem). Równie bogata jest fauna. Występują tu wszystkie typowe zwierzęta leśne, a sporadycznie spotyka się łosia i rysia. W 1982 r. utworzono tu ostoję konika polskiego. Z występujących ponad 200 gatunków ptaków, 130 gnieździ się regularnie (m.in. orlik krzykliwy, trzmielojad, bocian czarny). Bogaty jest również świat gadów i płazów.

Lasy Parku do końca II wojny światowej przez prawie 400 lat wchodziły w skład Ordynacji Zamojskiej. W 1934 r. utworzono pierwszy rezerwat – „Bukowa Góra”.

Sochy

Wieś położona u podnóża Bukowej Góry, założona przed 1839 r. Sochy zaliczane są do miejscowości najbardziej poszkodowanych w okresie II wojny światowej. 1 czerwca 1943 r. Niemcy przeprowadzili pacyfikację wsi, paląc ją niemal doszczętnie i zabijając 185 mieszkańców w tym kobiety i dzieci. Ofiary hitlerowskiego mordu spoczywają na cmentarzu położonym przy drodze do Zwierzyńca. Wzniesiono tam kaplicę i pomnik. Ich pamięci jest także poświęcona tablica umieszczona na budynku szkoły.

Sochy, cmentarz wojenny

Warto zobaczyć:

● Cmentarz wojenny;

● Pozostałości starej zabudowy kamiennej i drewnianej wsi roztoczańskiej;

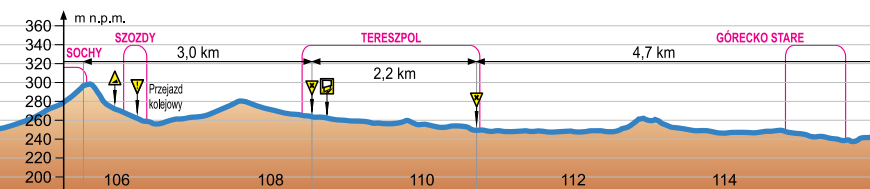
● Figurę z pocz. XX w.

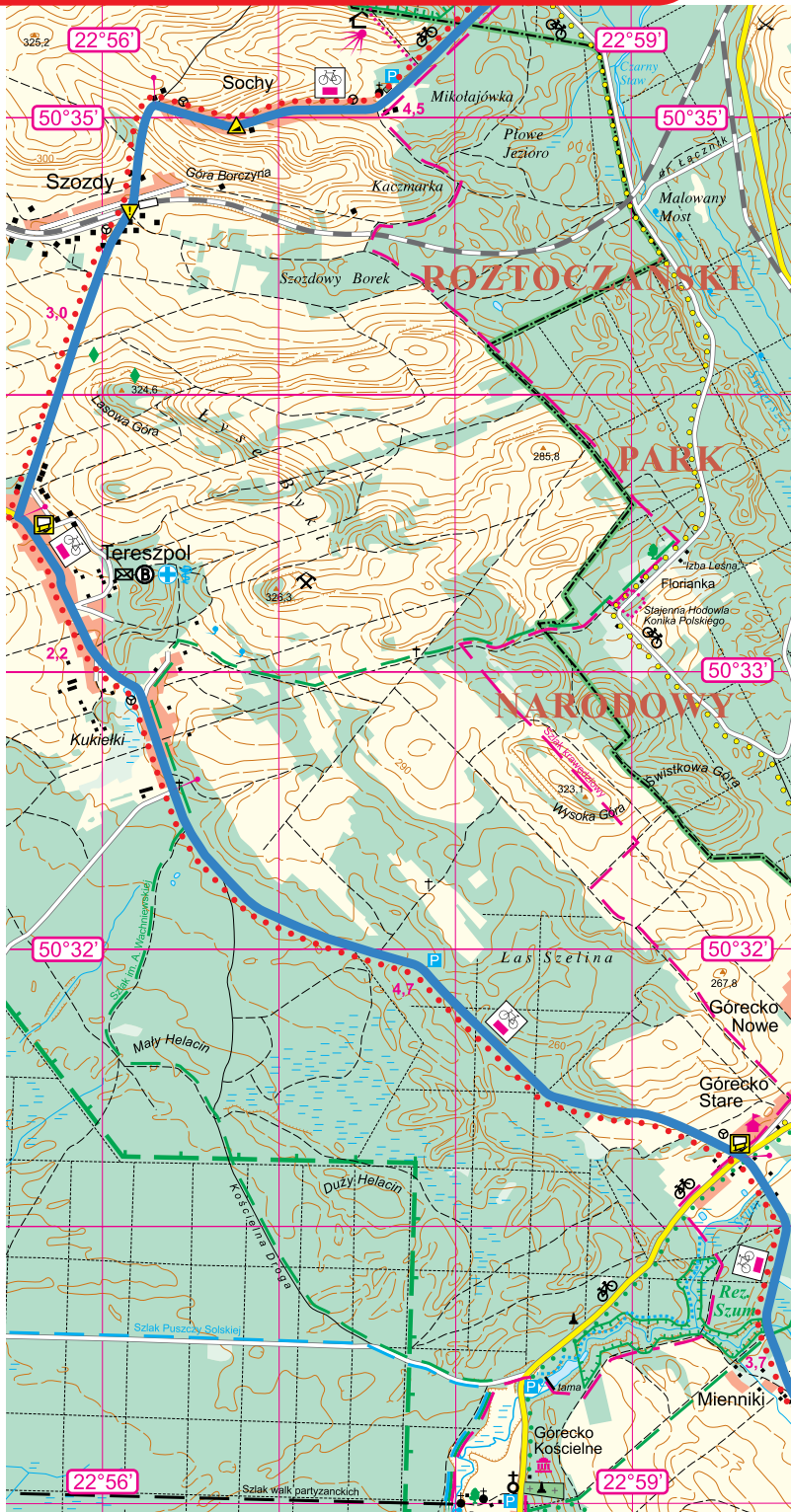
Tereszpol

Siedziba gminy. Wieś założona ok. 1690 r. w dobrach Ordynackich. Nazwa pochodzi od Teresy, żony ordynata – Tomasza Józefa Zamojskiego. Rozwój wsi związany był z jej naturalnym bogactwem – lasem. Tereszpol był ważnym ośrodkiem wyrobu gontów. Na przełomie XVIII i XIX w. istniał tu tartak, 2 folwarki, 6 młynów, folusz, 3 austerie, 6 karczm. W okresie międzywojennym wieś zamieszkiwali Polacy oraz w mniejszości Ukraińcy i Żydzi. Obecnie znany ośrodek twórczości ludowej.

Warto zobaczyć:

- Cerkiew unicką z 1851 r., od 1919 r. kościół rzymskokatolicki p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej;
- Cmentarz katolicki z mogiłami żołnierzy polskich poległych 16 września 1939 roku;
- Drewnianą kapliczkę słupową na końcu wsi;
- Pozostałości starej wiejskiej zabudowy drewnianej;
- Pomnik przyrody nieożywionej, skałki ostańcowe w paśmie krawędziowym „Łyse Byki” oraz panoramę strefy krawędziowej Roztocza z „Łysych Byków”.

Górecko Stare

Wieś, wzmiankowana w 1582 roku. Od 1593 r. należała do Zamojskich. Pod koniec XVII w. we wsi funkcjonowała parnia sera, 4 maziarnie produkujące dziegieć (impregnat). W 1808 r. powstał dwór z folwarkiem. Na pocz. XX w. wzniesiono następny dworek, zapewne w miejscu poprzedniego. W poł. XIX w. wybudowano drewnianą leśniczówkę, a ok. 1910 r. drewnianą szkołę. W 1929 r.

Tereszpol, kościół pw. Matki Boskiej Częstochowskiej

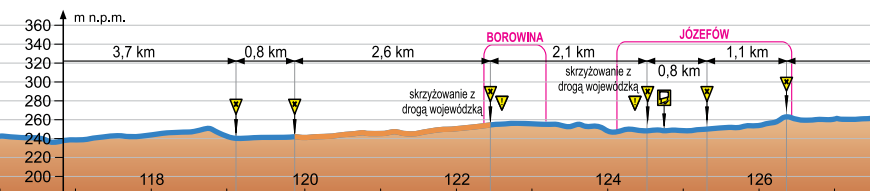
wieś przejął od Ordynacji Państwowy Bank Rolny. Założenie dworsko-folwarczne kupiła rodzina Korczyńskich. Podczas wojny obronnej w dniach 25-26 września próbowała się tędy przedrzeć okrążona przez Niemców 41 rezerwa DP gen. W. Piekarskiego, która 27 września skapitulowała. Podczas wojny wieś była wysiedlona i spacyfikowana za pomoc udzielaną partyzantom. Szkoła Podstawowa w Górecku Starym nosi im. dowódcy oddziału AK, por. Konrada Bartoszewskiego ps. „WIR”.

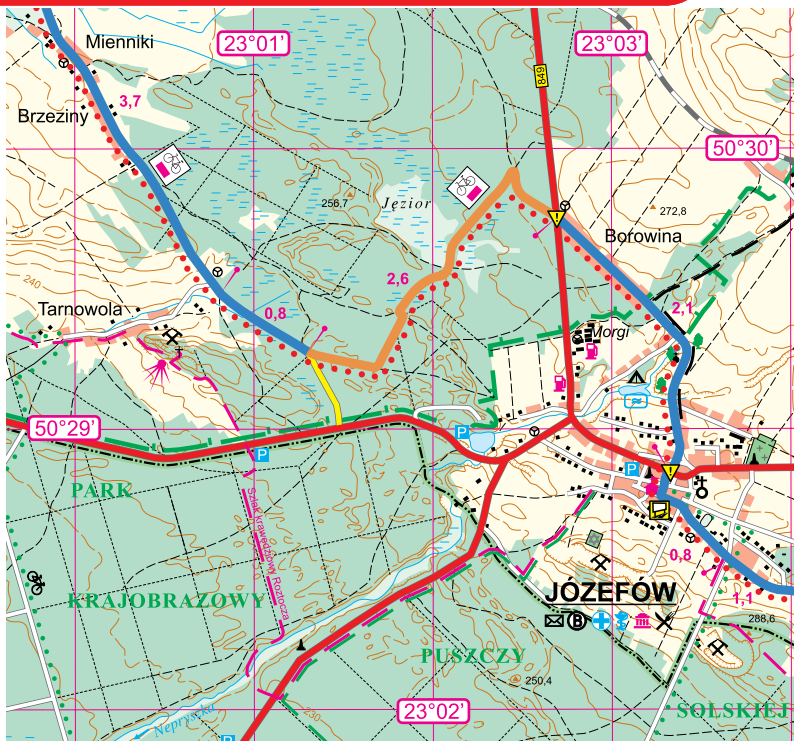
Warto zobaczyć:

- Zespół dworski: dwór drewniany z pocz. XX w.; pozostałości parku (teren prywatny);
- Drewniany budynek szkoły z ok. 1910 r.;
- Drewnianą leśniczówkę z 2. poł XIX w.;
- Domy drewniane z II połowy XIX w.;
- Źródło, pomnik przyrody nieożywionej.

Józefów

Najmłodsze miasto Ordynacji Zamojskiej, położone nad Nepryską, lokowane w 1725 r. przez Tomasza Józefa Zamojskiego. Miasto stanowiło lokalny ośrodek rzemiosła i handlu. Wykorzystując złoża kamienia wyrabiano tutaj kamienie młyńskie i browarne. Eksploatacja rozwijała się w XIX w., gdy zaczęto wykorzystywać wapień do produkcji pomników i nagrobków – tradycja ta jest kultywowana do dzisiaj. Od 1820 r. do lat 50-tych XIX w. działała w Józefowie drukarnia hebrajska Waxa. Okolice Józefowa były areną potyczek w powstaniu styczniowym. 4 IV 1863 r. stoczył tu walkę z Rosjanami oddział płk. Borelowskiego-Lelewela. Podczas odwrotu powstańców zginął poeta Mieczysław Romanowski, pochowany na miejscowym cmentarzu. Po powstaniu, Józefów utracił prawa miejskie. W okresie międzywojennym osada liczyła około 1500

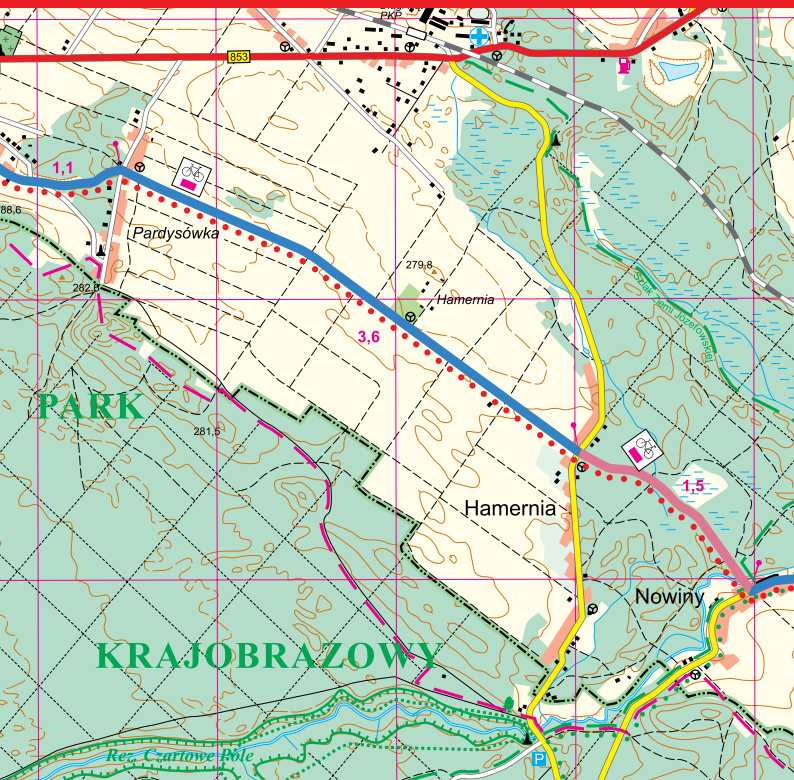
mieszkańców z czego połowę stanowili Żydzi. W okresie II wojny światowej Józefów był silnym ośrodkiem ruchu oporu. Okoliczne lasy dawały schronienie partyzantom, głównie AK i BCH. 13 lipca 1942 r. Niemcy rozstrzelali tu ok. 1500 osób, głównie Żydów. 1 stycznia 1988 roku Józefów ponownie uzyskał prawa miejskie.

Warto zobaczyć:

- Neobarokowy kościół pw. Niepokalanego Poczęcia NMP z 1886 r.;
- Budynek dawnej synagogi z lat 70-tych XIX w. (obecnie biblioteka publiczna);
- Kirkut, najstarsza z macew pochodzi z 1762 r.;
- Ratusz, murowany z 1775 r. (obecnie siedziba Urzędu Miasta i Gminy);
- Pomnik ku czci bohaterów powstania styczniowego i II wojny światowej;
- Krzyże i figury przydrożne, dzieła józefowskich kamieniarzy;
- Kamieniołomy wapieni trzeciorzędowych „Babia Dolina” i „Tarnowska Góra”.

Józefów, wieża widokowa w kamieniołomach

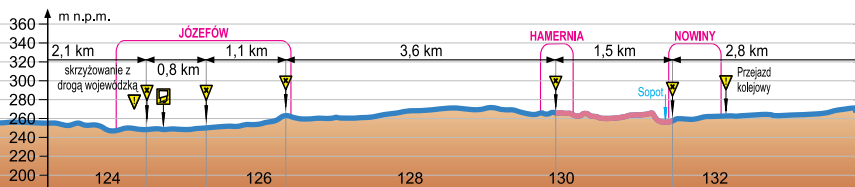
Józefów, rajd rowerowy „Złota jesiień na Roztoczu z Radiem Lublin”

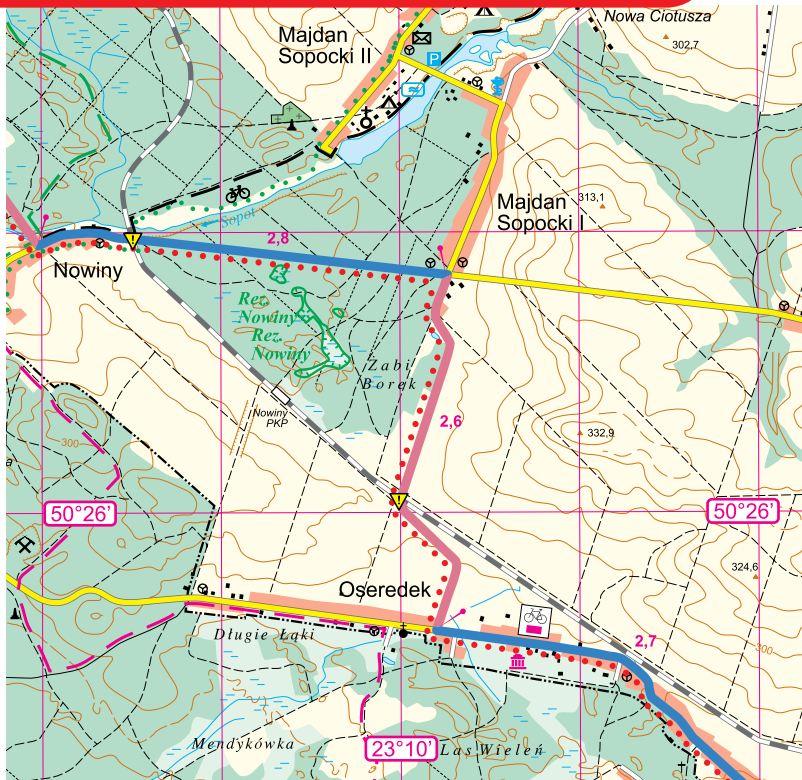
Hamernia

Wieś początkowo zwana była Rudą Sopocką. W poł. XVIII w. powstała we wsi hamernia (zakład obróbki metali), w którym do 1790 r. wyrabiano metalowe naczynia browarne i kuchenne. W latach 1729-1883 funkcjonowała tu papiernia. Odbiorcą papieru była Ordynacja i Akademia Zamojska. Zarówno papiernia jak i hamernia były dzierżawione prywatnym przedsiębiorcom.

Rezerwat „Czartowe Pole”

Utworzony w celu zachowania w naturalnym stanie odcinka rzeki Sopot, w miejscu przełomu przez strefę krawędziową

Roztocza Środkowego wraz z pięknymi wodospadami, wypłukanymi przez wodę w piaskowcu trzeciorzędowym.

Nowiny

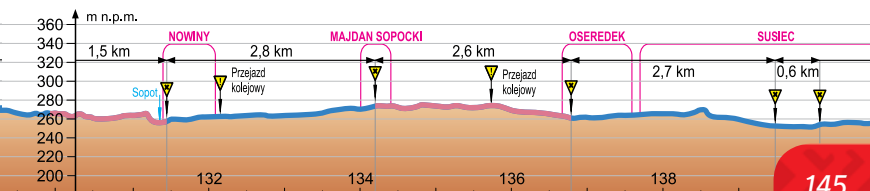
Wieś malowniczo położona w dolinie rzeki Sopot. W 1827 r. Nowiny liczyły 87 domów i 482 mieszkańców. Był tu młyn i dwa folusze. W 1943 r. wieś została spacyfikowana, mieszkańcy wysiedleni, a zabudowania spalone. Od X 1944 do III 1946 r. w Błódku koło Nowin funkcjonował obóz zagłady żołnierzy AK założony przez NKWD i UB.

Warto zobaczyć:

- Pomnik w miejscu obozu zagłady w Błódku;
- Kamieniołom na Krzyżowej Górze.

Rezerwat „Nowiny”

Utworzony na powierzchni 3,8 ha w celu ochrony roślinności wodnej i torfowiskowej bagienek śródlęśnych. Obejmuje szereg niewielkich bardzo płytkich jeziorzek śródwymowych otoczonych wąskim pasem torfowisk przejściowych. Występują tu: grzybień

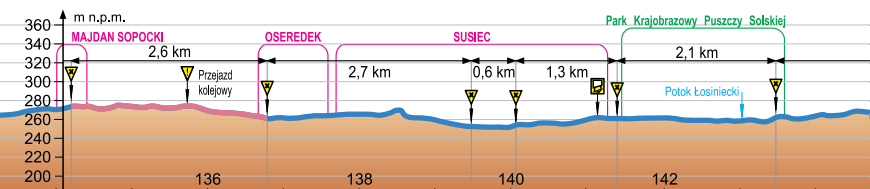

Nowiny, kamieniołom

północny, rosiczki (okrągłolistna, pośrednia, długolistna), bagno zwyczajne, turzyca bagienna, bagnica torfowa, bobrek trójlistkowy.

Majdan Sopocki

Wieś położona nad rzeką Sopot. Założona w 1674 roku przez Wilhelma Jana Brauna – kupca gdańskiego. Od początku wchodziła w skład Ordynacji Zamojskiej. Podczas II wojny światowej, wieś była pacyfikowana i wysiedlona, jednak ponownie została zasiedlona przez miejscową ludność. W sąsiedztwie znajduje się duży rekreacyjny zalew.

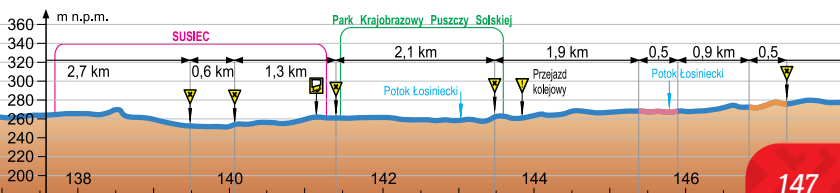

Warto zobaczyć:

- Kościół pw. św. Tomasza Apostoła (dawna cerkiew unicka z 1835 r.)

Susiec

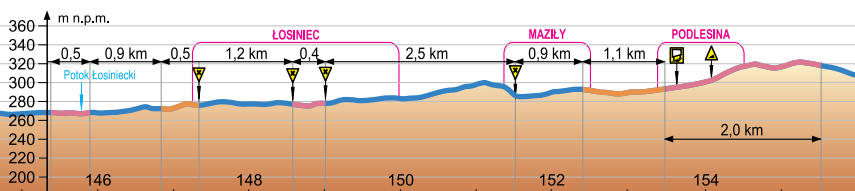
Siedziba gminy. W 1643 roku Wojciech Zieliński uzyskał przywilej na przeniesienie do uroczyska Susiec Huty Szarowolskiej oraz przywilej wybudowania młyna na rzece Wieluni. Przed 1656 r. istniał tu zamek, którego właścicielami byli Zamoyscy. W latach 1862-1868 powstał z fundacji Zamoyskich, murowany kościół pw. św. Jana Nepomucena, istniejący do dziś. Mieszkańcy trudnili się bartnictwem oraz hodowlą. W 1921 r. miejscowość liczyła 151 domów i 940 mieszkańców, w tym 28 Ukraińców i 15 Żydów. W 1931 r. wybudowano drewniany młyn wodny, który oprócz tartaku był jedynym obiektem przemysłowym. W czasie II wojny

Susiec, wieża widokowa

światowej Susiec był areną licznych walk. W 1939 r. walczyła tu 6 DP gen. B. Mondy. Pod koniec 1939 r. zawiązała się we wsi konspiracyjna organizacja „KLON” (Konsolidacja Obrońców Niepodległości). W 1942 i 43 r. oddziały AK i BCH dokonały licznych akcji dywersyjnych. W odwecie w lipcu 1943 r. wieś została wysiedlona z Polaków i zasiedlona Ukraińcami.

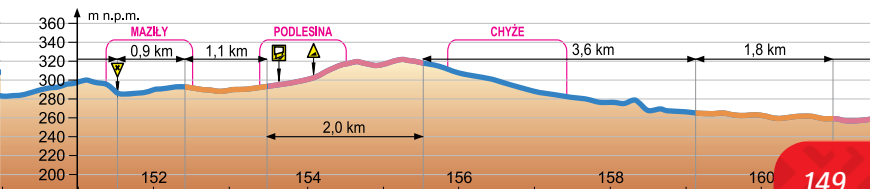

Warto zobaczyć:

- Kościół pw. św. Jana Nepomucena, pozostałości parku dworskiego z końca XIX w.;
- Młyn wodny drewniany, wybudowany w 1925 r.;
- Rezerwat „Szumy na Tanwi”, wodospad na strumieniu Jeleń;
- Grodzisko „Kościółek”, położone u ujścia Jelenia do Tanwi.

Susiec, pomnik Kargula i Pawlaka

Park Krajobrazowy Puszczy Solskiej

Obejmuje południowo-wschodnią część Puszczy Solskiej oraz fragment strefy krawędziowej Roztocza wznoszącej się kilkadziesiąt metrów nad Równiną Biłgorajską. Krawędź rozcinają głębokie doliny, spływających z Roztocza rzek i potoków. Na Szumie, Nepryszce, Sopocie, Tanwi, Jeleniu i Potoku Łosinieckim utworzyły się systemy niewielkich wodospadów, zwanych szumami lub szypotami. Na uwagę zasługują zwarte kompleksy leśne o charakterze puszczańskim. Na terenie parku znajdują się 3 rezerваты przyrody: krajo-

„Szumy” na Tanwi

brazowe „Nad Tanwią” (41,33 ha) i „Czartowe Pole” (63,71 ha), chroniące odcinki dolin Tanwi, Jelenia i Sopotu, z progami i bystrzami, oraz rezerwat leśny „Bukowy Las” (86,29 ha), chroniący fragment lasu bukowo-jodłowego.

Łosiniec

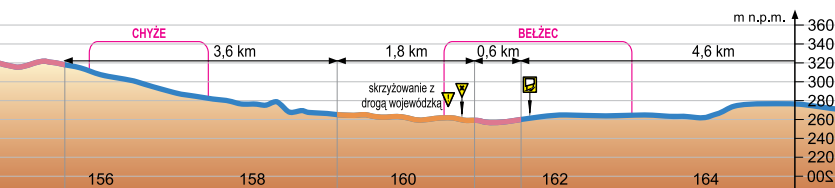
Wieś położona w malowniczej dolinie Potoku Łosinieckiego. Powstała na początku XVI w. W 1579 r. odkupił ją od Marcinowskich Jan Zamoyski i włączył do Ordynacji. Mieszkańcy płacili daninę baranią i kozią oraz dostarczali gonty. W 1812 r. Łosiniec był w posiadaniu Pawła Janowskiego. W 1797 r. wybudowano z fundacji Ordynacji Zamojskiej cerkiew unicką pw. św. Michała Archanioła. W 1875 r. zamieniona na prawosławną a w 1919 na rzymskokatolicki kościół. W 1939 r. ciężkie walki toczyła tu Grupa Forteczna płk W. Klaczyńskiego, 55 Dywizja Piechoty i Grupa „Sandomierz” płk A. Sikorskiego z niemiecką 28 dywizją piechoty.

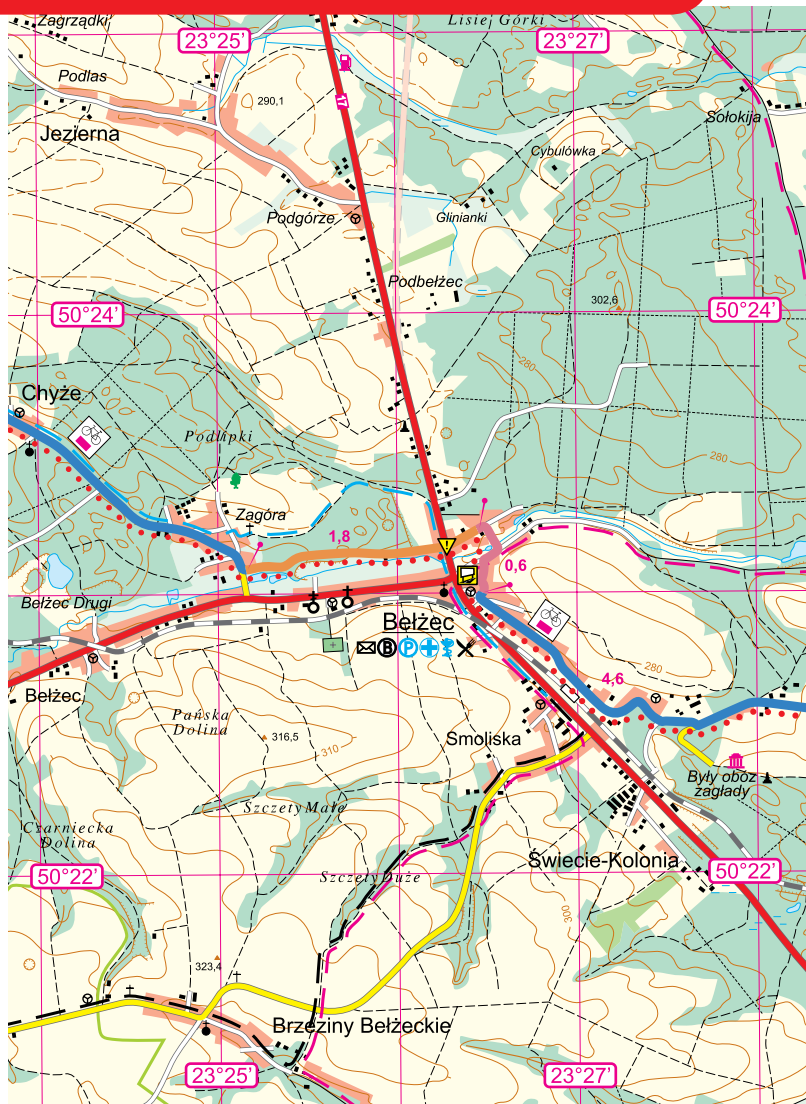
Warto zobaczyć:

- Świątynię pw. Opieki św. Józefa i Michała Archanioła;
- Cmentarz wojenny z września 1939 r.;
- Młyn wodny w Wólce Łosinieckiej oraz malowniczą dolinę Potoku Łosinieckiego.

Łosiniec, kościół pw. św. Józefa i Michała Archanioła

Chyże

Wieś założona została na przełomie XVI i XVII w. w dobrach Floriana Nieledeńskiego. Należała m.in. do Łaszczów, Potockich, Łosiów.

Warto zobaczyć:

- Murowaną kaplicę pw. Niepokalanego Serca NMP z 1840 r.;
- Kapliczkę św. Antoniego, murowaną z II poł. XIX w.;
- Pozostałości drewnianego budownictwa z XIX w.

Bełżec

Miejscowość gminna. W 1607 r. Samuel Lipski, otrzymał od króla Zygmunta III Wazy dekret na założenie miasta Bełżec na prawie

Belzec, Muzeum Miejsce Pamięci

Szacuje się, że w ciągu dnia ginęło ok. 1500 osób. W 1943 r. Niemcy zlikwidowali obóz, a dla zatarcia śladów posadzili las. W dniu 3 czerwca 2004 r. zostało tu otwarte Muzeum Miejsce Pamięci utworzone staraniem Amerykańskiego Komitetu Żydowskiego i Rządu Rzeczypospolitej Polskiej, obejmujące ponad 4 hektarowy teren byłego obozu.

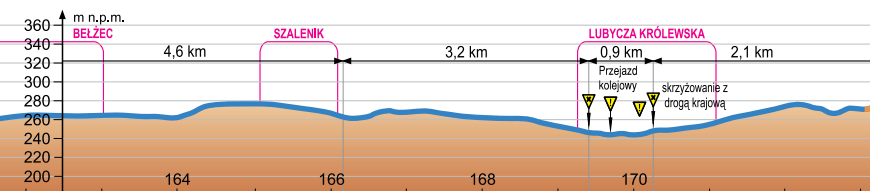
Warto zobaczyć:

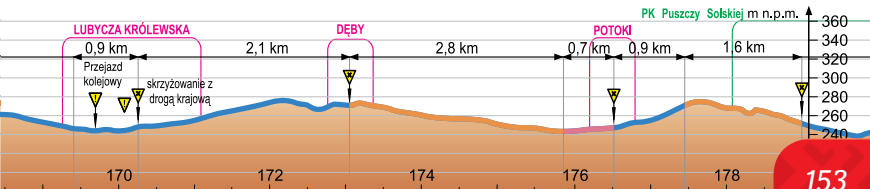
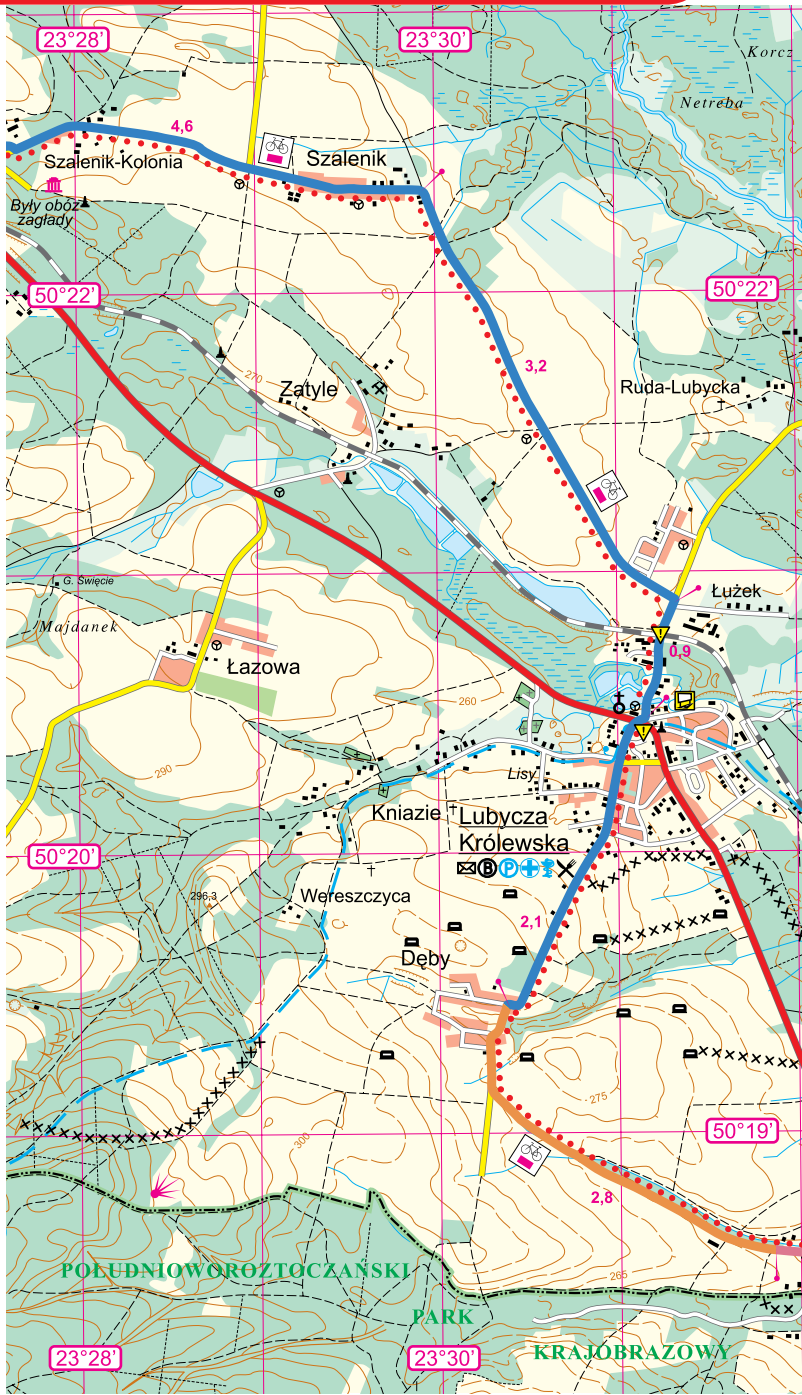
- Drewnianą cerkiew unicką pw. św. Bazylego z 1757 r., przeniesioną w 1838 r. z Lipska;

Belzec, drewniana cerkiew unicka

- Murowany kościół pw. Matki Bożej Królowej Polski z 1912 r.;
- Kapliczkę św. Jana Nepomucena (z I poł. XIX w.);
- Drewniany budynek urzędu gminy z 1830 r.;
- Zabudowania dawnej gorzelnicy z XIX w.;
- Muzeum Miejsce Pamięci (tel. 84 665-25-10; www.belzec.org.pl; www.belzec.prv.pl);
- Cmentarze (z I wojny światowej, cmentarz wojenny poległych żołnierzy we wrześniu 1939 r., cmentarz cygański z 1940 roku i cmentarz ofiar epidemii z 1831 r.)

Lubycza Królewska

Siedziba gminy. Miejscowość otrzymała prawa miejskie w 1759 r. Do pierwszego rozbioru Polski miasto należało do starostwa rzeckiego. W 1787 r. weszła w posiadanie Edwarda Romanowskiego. Po 1792 r. przeszła na własność skarbu austriackiego. W 1830 r. dobra te nabył na publicznej licytacji baron H. A. Zeubitz. Po nim Lubyczę przejęli Woronieccy, a następnie ok. poł. XIX w. Ludwik Zieliński. Ok. 1885 r. była w posiadaniu Hermana Kämpfla, a potem rodziny Horowitzów, którzy wzniesli tu w 1895 r. pałac, zniszczony w 1946 r. podczas walk z UPA. W latach 1810-11 miejscowość liczyła 1118 mieszkańców, w 1880 roku 667, a w 1900 roku 938 mieszkańców. Większość ludności stanowili Żydzi.

Lubyczę kilkakrotnie trawiły pożary, ten z 1834 r. niemal doszczętnie zniszczył miasto. W 1855 r. Ludwik Zieliński założył fabrykę fajansu istniejącą do 1911 r. W latach 80-tych XIX w. przez Lubyczę poprowadzono linię kolejową z Rawy Ruskiej do Bełżca. Pod koniec XIX w. uruchomiono tu fabrykę zapalek i tartak wodny. W pobliżu miasta wybudowano fabrykę konserw jarzynowych i gorzelnię z rektyfikacją. W 1841 r. funkcjonowała w mieście unicka szkoła początkowa. W 1884 r. w Lubyczy była drewniana kaplica, w miejsce której w 1904 r. wzniesiono murowaną kaplicę w stylu neogotyckim p.w. Aniołów Stróżów. W 1947 r. erygowano tu parafię rzymskokatolicką. Według spisu z 1921 r. Lubycza Królewska liczyła 92 domy i 743 mieszkańców, w tym 649 Żydów. Podczas II wojny światowej ludność żydowska została wymordowana przez Niemców. W 1946 r. podczas walk z UPA, Lubycza Królewska została niemal całkowicie zniszczona.

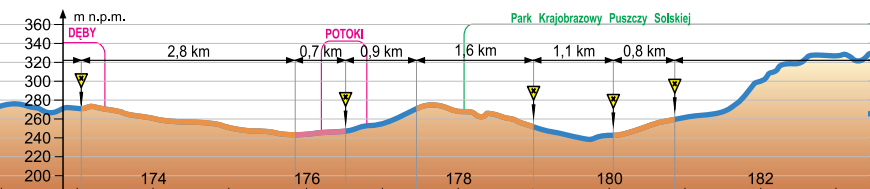
Schron bojowy na Linii Mołotowa

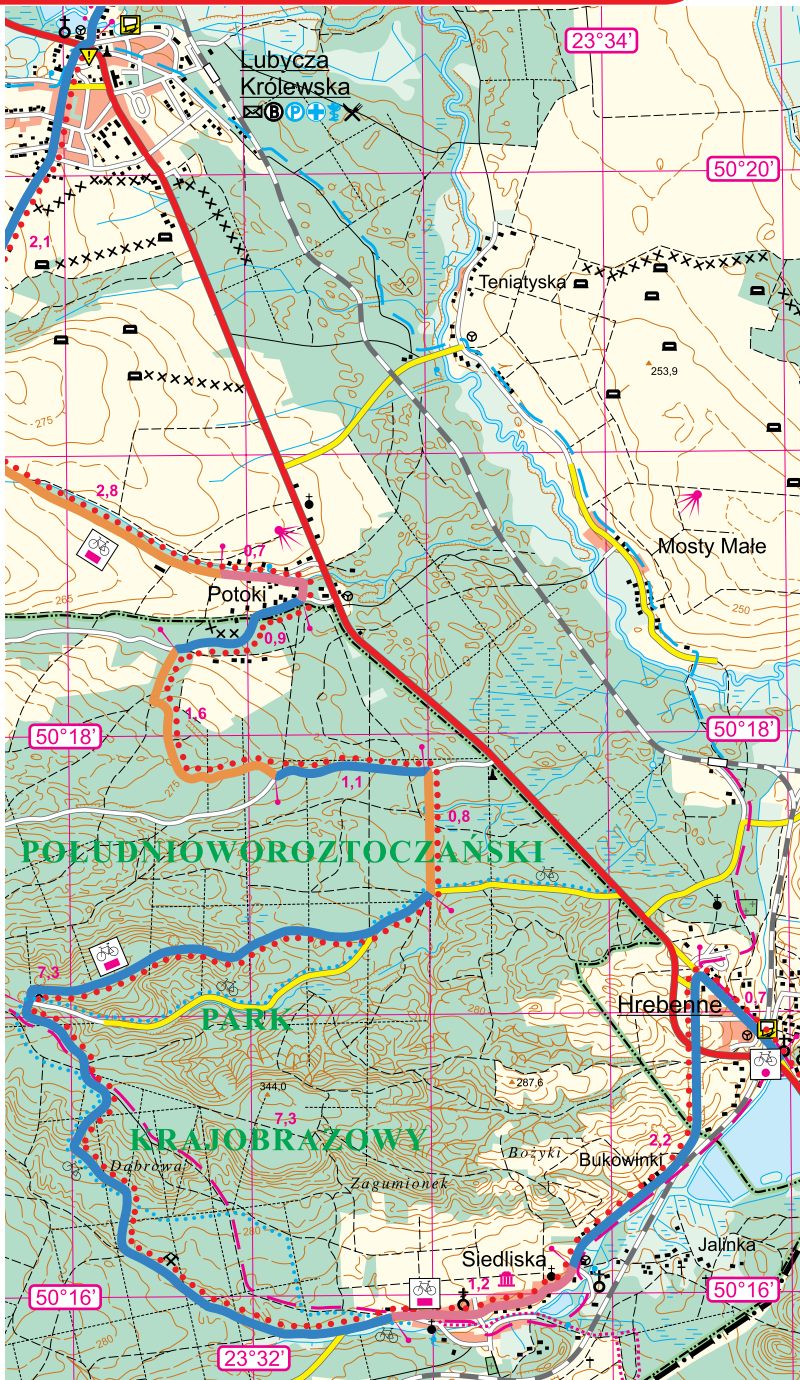
Warto zobaczyć:

- Murowany kościół pw. MB Różańcowej i Aniołów Stróżów.

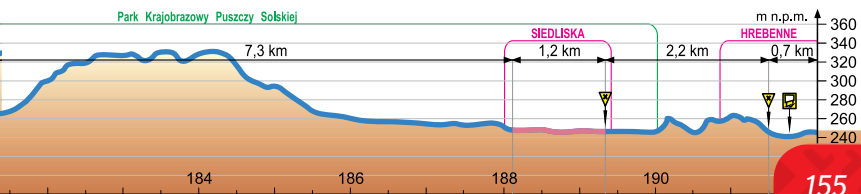
Linia Mołotowa

Pas umocnień, w tym licznych betonowych schronów bojowych, który powstał w latach 1940-1941. Pierwsze umocnienia Linii Mołotowa budowano równocześnie z delimitacją granicy niemiecko-sowieckiej. 15 X 1939 r. Linia Mołotowa miała zwiększyć obronność Rosjan, jednak niemiecki atak na Związek Radziecki zaskoczył budowniczych. Umocnienia nie spełniły pokładanych w nich nadziei. Obrońcy tylko nielicznych

Park Krajobrazowy Puszczy Solińskiej

schronów podjęli walkę (np. w Mostach Małych). Obecnie w granicach Polski zachowało się ok. 100 obiektów obronnych.

Południoworoztoczański Park Krajobrazowy

Zajmuje wysunięty najdalej na południowy wschód fragment polskiego Roztocza (z najwyższymi po naszej stronie wzniesieniami: Krągły Goraj (388,7 m n.p.m), Długi Goraj (391,5 m n.p.m) oraz Wielki Dział (390,4 m n.p.m)) i niewielką część Kotliny Sandomierskiej. Jest to teren o urozmaiconej rzeźbie z licznymi osobliwościami geologicznymi. Są tu fragmenty skamieniałych drzew oraz wychodnie skałek wapiennych, z których najbardziej okazałe są „Diabelskie Kamienie” pod Dahanami i w rejonie Monasterza oraz grupa głazów koło Nowin Horynieckich, zwana „Świątynią Słońca”. Na terenie Parku

Siedliska,
Muzeum Skamieniałych Drzew

znajdują się rejon źródłiskowe Tanwi, oraz cieków: Rata, Świdnia, Brusienka i Łowcza.

Lasy, zajmują 67% powierzchni parku. Są to głównie lasy mieszane z fragmentami buczyny karpackiej. Porasta ona zbocza głębokich jarów i wzniesień. Na terenie parku znajdują się rezerваты przyrody: krajobrazowy „Sołokija” (7,43 ha), chroniący naturalne skupisko kilkuset jałowców i torfowiskowy „Źródła Tanwi” (186,73 ha), chroniący rozległe torfowisko źródłiskowe.

Siedliska

Wieś położona w dolinie Prutnika, dopływu Sołokiji. Powstała w pocz. XV w. jako Stare Hrebenne. W połowie XV w. dzierżawcą wsi był Jacko Dzieduszycki herbu Sas. Ród ten kilka wieków gospodarzył w Siedliskach. Największy rozwój wsi przypada na XIX i XX w., kiedy właścicielami byli Sapiehowie. W XIX w. w Siedliskach była fabryka naczyń fajansowych oraz ośrodek garncarski. Na rzece Prutnik powstała elektrownia wodna, pracująca na potrzeby dworu i folwarku. W 1921 r. wieś liczyła 468 mieszkańców, w tym 242 Ukraińców. W 1939 r. majątek księcia Sapiehy zajęła Armia Czerwona. Na dworze stacjonował do 1941 r. oddział radzieckiej straży granicznej, a następnie oddział niemiecki. W 1944 r.

Siedliska, cerkiew pw. św. Mikołaja

dwór, folwark i szkoła zostały spalone przez UPA. W 1947 r. podczas akcji „Wisła” ludność ukraińska została wysiedlona.

Warto zobaczyć:

- Murowaną cerkiew greckokatolicką pw. św. Mikołaja z częściowo zachowanym ikonostasem oraz drewnianą dzwonnice z 1831 r.;
- Murowany kościół z 1903 r. (dawna kaplica grobowa);
- Muzeum Skamieniałych Drzew (tel. 84 667-46-82);
- Kapliczkę św. Mikołaja z 1930 r. nad źródłami Prutnika;
- Ścieżkę edukacyjną „Szlakiem skamieniałych drzew” o długości ok. 2 km.;
- Rezerwat „Jalinka” obejmujący naturalne stanowisko lasu grądowego z udziałem jodły;
- Zagrody drewniane wzniesione na przełomie XIX i XX w.

Hrebenne

Wieś i przejście graniczne drogowo-kolejowe Polski (Unii Europejskiej) z Ukrainą. Osada założona w 1410 r. jako wieś prywatna. Miała wielu właścicieli. W 1564 r. we wsi były 2 cerkwie, 2 karczmy, młyn z dworem i 2 stawy. W 1565 r. Stanisław Zamoyski – wojewoda bełski otrzymał w posiadanie wieś od króla Zygmunta Augusta. Na początku XVII w. doszło we wsi do srogo stłumionego antyfeudalnego buntu chłopów. Pod koniec XVIII w. Hrebenne przechodzi w ręce Romanowskich. W XIX w. miejscowość kupili Sapiehowie, zarządzając nią do II wojny światowej. Rozbudowali majątek, dokupując w 1889 r. Siedliska, gdzie usytuowali centrum swych dóbr. W Hrebennem został folwark z dworem, parkiem i stawami. We wrześniu 1939 r. wieś zajęli żołnierze Armii Czerwonej. Folwark został przekształcony w sowchoz. Po wkroczeniu armii niemieckiej w 1941 r. przywrócono wcześniejsze stosunki własnościowe. Pod koniec okupacji w wyniku walk z UPA wieś została całkowicie zniszczona. W 1947 r. w ramach akcji „Wisła” przesiedlono ludność ukraińską (742 osoby) na Ziemię Zachodnie, zaś majątek przejęło Państwowe Gospodarstwo Rolne. Rozebrano wówczas ocalałą resztę dworu, a przez park poprowadzono linię kolejową.

Warto zobaczyć:

- Jeden z cenniejszych zabytków budownictwa drewnianego w Polsce – cerkiew pw. św. Mikołaja z 1685 r., przebudowaną w 1897 r., z zachowaną wewnątrz polichromią z XVII-XVIII w. Cerkiew służy zarówno katolikom jak i grekokatolikom;
- Drewnianą z dzwonnice z końca XVIII i murowaną bramę z pocz. XIX w.;
- Zespół stawów będący ostoją ptactwa wodnego.

Hrebenne, cerkiew pw. św. Mikołaja